

Roland Willemyns & Wim Daniëls (red.), *Het verhaal van het Vlaams. De geschiedenis van het Nederlands in de Zuidelijke Nederlanden*, Antwerpen-Utrecht, Standaard Uitgeverij-Het Spectrum, 2003, 399 pp., ill., € 26,95, ISBN 90-712-0643-2.

Roland Willemyns, hoogleraar Nederlandse taalkunde aan de Vrije Universiteit Brussel, heeft sinds 35 jaar een groot aantal studies gepubliceerd over het laatmiddelnederlands van circa 1350-1550, over regionalisme in de taal, bijzonder over het Brugs in de negentiende zowel als in de zestiende eeuw, over historische sociolinguïstiek met daarbij zowel taalpolitiek in de Bourgondische tijd als de plaats van het Nederlands in de huidige Europese instellingen. In 1994 was hij met Jan W. de Vries auteur van *Het verhaal van een taal. Negen eeuwen Nederlands*, waarin hij bijzonder voor zijn rekening nam de taalgeschiedenis tot en met de Middeleeuwen, de dialecten en het Nederlands in België. Er werd toen een derde

auteur aangetrokken die het manuscript van de twee vorigen “*bewerkte voor een breed publiek*”. Ik vermoed dat in dit nieuwe werk van Willemyns eenzelfde of een soortgelijke rol was weggelegd voor Wim Daniëls, wiens naam in kleinere letter gezet is dan die van de hoofdauteur. Of was hij het die de vele artikels van Willemyns heeft aaneengebreid tot een boek? Dat zou een contradictie kunnen verklaren tussen p. 194 en p. 263 over de houding van Pieter Behaegel inzake de eenheid van de taal in Zuid en Noord.

In elk geval betreft het een aantrekkelijk boek, met een gevarieerde inhoud die vele lezers zal boeien. Eerst gaat het over de benaming van onze taal doorheen de eeuwen en over het taalgebied en zijn afgrenzing tegenover het Frans, het Duits en het Fries. De voorgeschiedenis, het ontstaan en de vroege ontwikkeling van het Nederlands krijgen van de mediëvist Willemyns ruime aandacht. Wie wist er dat in de veertiende eeuw de monniken van Ter Doest aan Ruusbroec een Latijnse vertaling van zijn *Chierheit der gheesteliker Brulocht* vroegen omdat ze die in zijn Brabantse taal niet ten volle konden smaken? Nochtans was al van vroeger een uitstraling van de Vlaamse schrijfwijze aan de gang, vooral door de talrijke werken van Jacob van Maerlant. Maar het was pas vanaf het gebruik van de boekdrukkunst dat een uniformisering van de schrijftaal belangrijke vorderingen kon maken, iets wat onder invloed van de Renaissance in de zestiende eeuw ook bewust zou worden nagestreefd. De vereniging van de Nederlandse gewesten door de Bourgondiërs versterkte de onderlinge migratie en bevorderde dus de taaleenheid, ook al werkte ze een verfransing in de hand die al veel vroeger begonnen was.

Willemyns overloopt verder parallel de politieke geschiedenis en die van de taal. Over de taal ten onzent in de zeventiende eeuw is weinig onderzoek verricht, voor de achttiende kon hij zich steunen op Marcel Deneckere en vooral op Jozef Smeyers en op de bijdrage van wijlen Piet Lenders in *Wetenschappelijke tijdingen* van 1987. Dat is het enige artikel uit ons tijdschrift dat werd gebruikt, wat wel opmerkelijk is vermits Willemyns vele tientallen bladzijden wijdt aan de politieke ontwikkeling in verband met de taal en aan de Vlaamse beweging in de negentiende en de twintigste eeuw. Er werd ook geen gebruik gemaakt van de werken van L. Gevers, M. Hanson, W. Rombauts, H. Van Velthoven, H. Van Goethem, R. Boijen... Voor de vorige eeuwen ook geen gebruik van de studies van Paul De Ridder over het taalgebruik in Brussel en in het middeleeuwse Brabant. In één woord, de grote plaatsruimte besteed aan het politieke aspect van de taalgeschiedenis geeft meestal een totaal verouderd en soms vlakaf vals beeld, dat stamt uit de propagandistische geschriften van vroegere amateur-historici. Er staan ook enkele onbegrijpelijke slordigheden in, zoals dat **Nederlands** Limburg tot het prinsbisdom Luik zou behoord hebben, over de **rijks**universiteit Brussel, een taalwet op de rechtspraak **in 1938**, Leopold III die **na de oorlog** het land had verlaten.

Dat mag ons niet doen vergeten dat er in dit lijvige werk nog uitgebreide opstellen volgen over belangrijke materies waarin de auteur goed thuis is, zoals

over het West-Vlaamse taalparticularisme en de negentiende-eeuwse discussies over Vlaams en Hollands; over de huidige verhouding tussen standaardtaal en dialect; over “*Brussel, een geval apart*”.

“*Het is opvallend dat de Vlaamse Beweging zo goed als nergens vanuit taalkundig oogpunt is behandeld*” schrijft Willemyns en die lacune wil hij opvullen. Hij zal het niet bij dit boek laten, want hij heeft een heel onderzoeksproject opgezet, met de steun van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde.

In haar *Verslagen en Mededelingen* verscheen in 2002 een aflevering van 235 bladzijden *De taal in Vlaanderen in de 19de eeuw. Historisch-sociolinguïstische onderzoeken*, onder redactie van Willemyns. In zijn inleiding vermeldt hij daar dat de Academie “*het onderzoek van de taaltoestand in Vlaanderen tijdens de 19de eeuw als een van haar zwaartepunten van wetenschappelijk onderzoek wil gaan beschouwen*”. Dat is natuurlijk bijzonder verheugend, op voorwaarde dat men niet meent dat het warm water nog moet worden uitgevonden. De hierboven genoemde maar genegeerde historici en anderen hebben onder meer die taaltoestand onderzocht voor het onderwijs, het gerecht, het leger en de administratie. Indien Willemyns hun werk gelezen had, zou hij zich in die inleiding er niet over verwonderen dat de gemeente Willebroek het Nederlands bleef gebruiken “*ook tijdens de moeilijke Belgische beginperiode*”, zoals hij schrijft.

In een vorige aflevering van 2002 van de *Verslagen en Mededelingen* worden door een andere auteur bijna vijftig bladzijden besteed aan het afdrukken van 433 titels van brochures die in de negentiende eeuw in de Koninklijke Bibliotheek werden ingebonden onder de benaming *Langue flamande*. Welke zin heeft dat? Toont dit niet aan dat de auteur een beginneling is die in die brochure onbekende teksten meent gevonden te hebben en alles afdrukt alsof ze een inventaris uit het archief van koning David had opgegraven? [LODE WILS]